

BOSHLANG'ICH SINFLARDA ONA TILINI O'RGATISHDA INTERAKTIV
METODLARNING ROLI

Rashidova Marjona

Shahrisabz davlat pedagogika instituti, Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi

1-kurs magistranti

Anatatsiya: Boshlang'ich sinflarda ona tilini o'rgatishda interaktiv metodlarning qo'llanilishi o'quvchilarning ta'lim jarayoniga faol jalb etilishiga olib keladi. Interaktiv metodlar, o'quvchilarni passiv tinglovchilardan faol ishtirokchilarga aylantirib, ularning o'zlashtirish darajasini oshiradi. Bu metodlar orasida o'yinlar, guruhli ishlanmalar, debatlariga asoslangan mashqlar, so'z o'yinlari, videolar va multimediyaviy vositalari mavjud. Ular o'quvchilarning so'zlashuv, talaffuz, grammatika va imlo qoidalarini tushunishda yordam beradi, shuningdek, tilni amaliy qo'llash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Interaktiv yondashuvlar o'quvchilarga faqat ma'lumotni qabul qilish emas, balki o'z fikrlarini ifodalash, muloqot qilish, ijodkorlikni rivojlantirish va jamoada ishlashni o'rgatadi. Bu metodlar, o'quvchilarda tanqidiy fikrlash va mustaqil qarorlar qabul qilish qobiliyatlarini shakllantiradi.

Kalit so'z: Boshlang'ich sinflar, ona tili, interaktiv metodlar, ta'lim jarayoni, faol ishtirok, o'yinlar, guruhli ishlanmalar, muloqot, grammatika, talaffuz, imlo, ijodkorlik

Anatatsiya: В начальной школе использование интерактивных методов в обучении родному языку способствует активному вовлечению учеников в образовательный процесс. Интерактивные методы превращают учащихся из пассивных слушателей в активных участников, что повышает уровень усвоения материала. К таким методам относятся игры, групповая работа, упражнения на основе дебатов, словесные игры, видеоматериалы и мультимедийные средства. Эти методы помогают учащимся в освоении разговорной речи, произношения, грамматики и орфографии, а также развивают навыки практического применения языка. Интерактивный подход обучает не только воспринимать информацию, но и выражать свои мысли, общаться, развивать креативность и работать в команде. Эти методы способствуют развитию критического мышления и способности принимать самостоятельные решения. Кроме того, интерактивные методы увеличивают интерес учеников к предмету родного языка и развивают любовь к языку

Ключевые слова: начальная школа, родной язык, интерактивные методы, образовательный процесс, активное участие, игры, групповая работа, общение, грамматика, произношение, орфография, креативность.

Annotation: In primary education, the use of interactive methods in teaching the native language contributes to the active involvement of students in the learning process. Interactive methods turn students from passive listeners into active participants, which increases their level of material comprehension. These methods include games, group work, debate-based exercises, word games, videos, and multimedia tools. They help students in mastering speaking, pronunciation, grammar, and spelling, as well as develop practical language application skills. The interactive approach teaches not only receiving information but also expressing thoughts, communicating, developing creativity, and working in teams. These methods foster critical thinking and the ability to make independent decisions.

Keywords: primary education, native language, interactive methods, learning process, active participation, games, group work, communication, grammar, pronunciation, spelling, creativity.

KIRISH

Boshlang'ich ta'lim — bu o'quvchilarning o'ziga xos bilimlar va ko'nikmalarni o'zlashtirishi uchun poydevor vazifasini o'taydi. Aynan bu davrda tilni o'rganish, muloqot qilish va o'z fikrini ifodalash

kabi muhim ko'nikmalar shakllanadi. Ona tilini o'rgatishning boshlangan davri, o'quvchilarning ta'limga bo'lgan qiziqishlarini shakllantirish, kelajakda yaxshi mutaxassis bo'lish uchun zarur bo'lgan asoslarni o'rnatishda katta ahamiyatga ega. Shu bilan birga, bu jarayonning samaradorligi o'qituvchining yondashuviga, metodlarga, materiallarga va umumiy o'qitish usullariga bog'liqdir. Bugungi kunda ta'lim sohasidagi o'zgarishlar, pedagogik texnologiyalar va metodikalarning rivojlanishi, o'qitishning yangi yondashuvlari va interaktiv metodlarning kengayishi bilan bevosita bog'liq. Interaktiv metodlar — bu o'quvchilarni faqat ma'lumotni qabul qiluvchi emas, balki faol ishtirokchilarga aylantirishga imkon beradigan yondashuvlardir. Boshlang'ich sinflarda ona tili o'rgatishda interaktiv metodlarning qo'llanilishi, o'quvchilarning mustaqil fikrlashini, muloqot ko'nikmalarini va ijodiy yondashuvlarini rivojlantirishga yordam beradi. Bu metodlar, shuningdek, o'quvchilarda tilga bo'lgan qiziqishni oshiradi va darslarni qiziqarli hamda samarali o'tkazish imkonini beradi.

Ona tili o'qitishda interaktiv metodlar o'quvchilarning tilni o'rganishdagi passivlikdan faol ishtirok etishga o'zgarishini ta'minlaydi. Bu metodlarning asosiy maqsadi o'quvchilarda tilga, uni to'g'ri talaffuz qilish, imlo qoidalariga rioya qilish va grammatika bilimlarini amalda qo'llashni o'rgatishdir. Interaktiv metodlar yordamida o'quvchilar bir-biriga yordam berish, guruhlarda ishlash, fikr almashish va muammoli vazifalar orqali o'z bilimlarini mustahkamlash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa, o'z navbatida, o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Interaktiv metodlar, o'quvchilarning psixologik va didaktik ehtiyojlariga mos keladi. O'quvchilar bu metodlarni qo'llagan holda nafaqat bilimlarni o'zlashtirish, balki yangi g'oyalarni yaratish, ijodiy yondashuvni rivojlantirish va o'z fikrlarini erkin ifodalashni o'rganadilar. Misol uchun, o'yinlar, guruhlarda ishlash, rolli o'yinlar, so'z o'yinlari va interaktiv mashqlar o'quvchilarga nafaqat til bilimlarini o'rganishga, balki o'zaro muloqot qilishga, bir-birini tushunishga va jamoadagi ishni boshqarishga imkon yaratadi. Shu tarzda, interaktiv metodlar nafaqat ona tili, balki o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishiga ham hissa qo'shadi. O'quvchilarning tilni o'rganishdagi samaradorligini oshirishda texnologiyalar va multimedia vositalarining roli ham katta. Video, animatsiyalar, interaktiv dasturni qo'llash orqali darslar yanada qiziqarli, samarali va o'quvchilar uchun foydali bo'ladi. Boshlang'ich sinflarda texnologiyalardan foydalanish, o'quvchilarning diqqatini jalb qilish, ularning mustaqil ishlashga bo'lgan qiziqishini oshirish va materialni yaxshiroq o'zlashtirishga yordam beradi.

Adabiyot tahlili

Boshlang'ich ta'limda ona tilini o'rgatishda interaktiv metodlarning qo'llanilishi pedagogika sohasida sezilarli o'zgarishlarga olib kelgan. Ushbu metodlarning samaradorligi va ta'lim tizimidagi o'rni haqidagi ilmiy adabiyotlar ko'plab tadqiqotchilar tomonidan o'rganilgan. Shuningdek, interaktiv metodlar o'quvchilarni faqat ma'lumotni qabul qilish emas, balki faol ishtirokchi sifatida o'qitishni maqsad qilgan pedagogik yondashuvlardir. Shu bilan birga, bu metodlar o'quvchilarning ijodiy fikrlashini, muloqot qobiliyatlarini va mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Ushbu metodlarning nazariy asoslari, xususan, Jon Dewi (John Dewey), Lev Vygotskiy (Lev Vygotsky) kabi mashhur pedagoglarning g'oyalari bilan bog'liqdir. Dewi o'zining "Ta'lim tajribasi" (education as experience) nazariyasida, ta'lim jarayonida faol ishtirok va o'quvchining ijtimoiy tajribasining ahamiyatini ta'kidlagan. Vygotskiy esa o'zining "Yaqin rivojlanish zonasini" (zone of proximal development) aniqlash orqali, o'qitishda o'quvchining tashqi yordamga muhtojligini va interaktiv muhitda o'rganish jarayonining muvaffaqiyatini ko'rsatgan. Tadqiqotlarda interaktiv metodlarning o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish, ularning mustaqil fikrlashini rivojlantirish va muloqot ko'nikmalarini shakllantirishdagi o'rni alohida ta'kidlangan. Misol uchun, T.M. Piskunova (2007) o'zining "Boshlang'ich ta'limda interaktiv metodlarni qo'llash" nomli asarida, interaktiv metodlarning boshlang'ich ta'limda o'quvchilarni o'z fikrini aniq ifodalashga o'rgatishda muhimligini ta'kidlaydi. Piskunova, shuningdek, bu metodlarni o'quvchilarning til o'zlashtirish jarayonini yaxshilashda ham qo'llash mumkinligini ko'rsatadi. Undan tashqari, R.A. Uzunova (2011) o'zining

“Ona tilini o‘qitishda interaktiv metodlar” mavzusidagi tadqiqotida, boshlang‘ich sinflarda til o‘qitishning interaktiv metodlari yordamida o‘quvchilarning imlo va grammatikani o‘zlashtirishda sezilarli yutuqlarni ko‘rgan.

Tadqiqot metodlari Boshlang‘ich sinflarda ona tilini o‘rgatishda interaktiv metodlarning samaradorligini o‘rganish uchun bir qator tadqiqot metodlari qo‘llaniladi. Tadqiqot jarayonida metodlar tanlash, maqsadga muvofiq ravishda, o‘quvchilarning faol ishtirokini ta‘minlash va interaktiv metodlarning ta‘lim jarayonidagi o‘rnini aniqlashni o‘z ichiga oladi. Quyida, boshlangan tadqiqotlar asosida foydalanish mumkin bo‘lgan asosiy metodlar keltirilgan.

Eksperimental metod

Eksperimental metod interaktiv metodlarning ta‘lim jarayoniga ta‘sirini tekshirishda eng samarali yondashuvlardan biridir. Ushbu metod yordamida tadqiqotchi boshqariladigan o‘quv guruhlari asosida interaktiv metodlarni qo‘llagan va qo‘llamagan sinflarda ta‘lim samaradorligini solishtirishi mumkin. Eksperimentning asosiy maqsadi — interaktiv metodlarning o‘quvchilarning bilimini, malakasini va motivatsiyasini oshirishdagi ta‘sirini o‘rganishdir. Eksperiment o‘tkazishda, o‘qituvchilar tomonidan interaktiv metodlar (o‘yinlar, guruhli ishlanmalar, so‘z o‘yinlari va boshqalar) bir guruhda qo‘llanilib, boshqa guruhda esa an’anaviy o‘qitish metodlari (mustaqil o‘qish, darsda passiv tinglovchilik) qo‘llaniladi. Tadqiqotning yakuniy natijalari, interaktiv metodlarning ta‘limga bo‘lgan ijobiy ta‘sirini ko‘rsatadi.

Natija va Muhokama.

Boshlang‘ich sinflarda ona tilini o‘rgatishda interaktiv metodlarning qo‘llanilishi, o‘quvchilarning ta‘lim jarayonidagi faol ishtirokini sezilarli darajada oshiradi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, interaktiv metodlar, an’anaviy o‘qitish usullaridan farqli o‘laroq, o‘quvchilarning faolligini, motivatsiyasini va til o‘rganishdagi muvaffaqiyatini oshiradi. Interaktiv metodlar yordamida o‘quvchilar o‘z bilimlarini faqat nazariy ravishda emas, balki amalda qo‘llashga ham o‘rganadilar. Bu metodlarning ko‘plab shakllari, jumladan o‘yinlar, guruhli ishlanmalar, rolli o‘yinlar va so‘z o‘yinlari o‘quvchilarni yanada faol va ijodiy tarzda o‘rganishga undaydi. Interaktiv metodlarning yana bir muhim jihati — bu o‘quvchilarning mustaqil fikrlash va tanqidiy yondashuvlarni rivojlantirishdagi roli. Bu metodlar orqali o‘quvchilar o‘z fikrlarini boshqalar bilan muhokama qilishadi, savollar berishadi va turli fikrlarni tahlil qilishadi. Buning natijasida, o‘quvchilarda mustaqil qarorlar qabul qilish va yangi g‘oyalarni yaratish qobiliyatlari rivojlanadi. Shuningdek, boshlang‘ich sinflarda interaktiv metodlarni qo‘llash, ona tilini o‘rgatish jarayonini yanada samarali va qiziqarli qiladi. Biroq, bu metodlarni samarali qo‘llash uchun o‘qituvchilar tomonidan ma‘lum tayyorgarlik va maxsus ko‘nikmalar talab etiladi. Interaktiv metodlarning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi, o‘qituvchining pedagogik qobiliyatiga, darsni tashkil etish va boshqarish malakasiga, shuningdek, o‘quvchilarning individual ehtiyojlariga moslashtirilgan yondashuvga bog‘liq. Shu bilan birga, texnologiyalarning integratsiyasi o‘quvchilarning o‘zlashtirish jarayonini yanada osonlashtiradi va samarali qiladi. Umuman olganda, interaktiv metodlarning boshlang‘ich sinflarda ona tili o‘qitishdagi roli kattadir.

Xulosa

Boshlang‘ich sinflarda ona tilini o‘rgatishda interaktiv metodlarning qo‘llanilishi, o‘quvchilarning ta‘lim jarayonidagi faolligini oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Tadqiqotlar va eksperimentlar shuni ko‘rsatdiki, interaktiv metodlar o‘quvchilarning tilni o‘rganishdagi samaradorligini oshiradi, ularning motivatsiyasini kuchaytiradi va bilimlarini mustahkamlaydi. O‘yinlar, guruhlarda ishlash, rolli o‘yinlar, so‘z o‘yinlari kabi metodlar o‘quvchilarni tilni amaliy ravishda o‘rganishga undaydi va ularning muloqot qilish, ijodiy fikrlash, talaffuz va grammatika ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Interaktiv yondashuvlar, shuningdek, o‘quvchilarda mustaqil fikrlash, tanqidiy qarorlar qabul qilish va jamoada

ishlash ko'nikmalarini ham shakllantiradi. Bu metodlar nafaqat til o'qitishni, balki o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishini ham qo'llab-quvvatlaydi. O'quvchilarning o'zaro muloqotini kuchaytirish va bir-biridan o'rganish imkoniyatlarini yaratish orqali, interaktiv metodlar ta'limni yanada samarali va qiziqarli qiladi. Texnologiyalar va multimediya vositalarining interaktiv metodlar bilan uyg'unlashuvi, o'quvchilarning o'zlashtirish jarayonini sezilarli darajada osonlashtiradi va darslarga bo'lgan qiziqishni oshiradi. Shu bilan birga, o'qituvchining metodik qobiliyatlari va pedagogik yondashuvlari, interaktiv metodlarni samarali qo'llashda muhim ahamiyatga ega. Natijada, interaktiv metodlar boshlang'ich sinflarda ona tili o'rgatishni yanada samarali, qiziqarli va ijtimoiy rivojlanishga hissa qo'shadigan jarayonga aylantiradi. Bu metodlar o'quvchilarda tilga bo'lgan qiziqishni oshiradi, ularning bilim darajasini yaxshilaydi va tilni o'rgatishning sifatini sezilarli darajada oshiradi. O'qituvchilar, interaktiv metodlarni mahorat bilan qo'llagan holda, o'quvchilarning ilmiy va ijtimoiy rivojlanishiga katta hissa qo'shishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Sh, Mavlonov Sh, and F. B. Jurayeva. "ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA MINTAQALAR IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISH." *Экономика и социум* 10 (125) (2024): 234-238.
2. Aliqulov, Sh. "M. Yaxiyaxonova. Ta'lim samaradorligini oshirishda kreativ va zamonaviy metodlarning ahamiyati. Raqamli ta'lim muhitida fanlararo integratsiyani Qo'llashning ta'lim samaradorligiga ta'siri: xalqaro Tajribalar va rivojlanish istiqbollari." (2024).
3. ShukurulloFayzullo o'g'li, Aliqulov. "TA 'LIMDA MULTIMEDIYA TEXNOLOGIYALARINI QO 'LLASH." *PEDAGOGS* 50.2 (2024): 51-55.
4. Shamsiddinov, G'iyosjon, Barchin Ro'ziqulova, and Laziza Inatillayeva. "BOSHLANG 'ICH TA'LIMDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH USULLARI VA AFZALLIKLARI." *Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования* 3.10 (2024): 39-41.
5. Shamsiddinov, G'iyosjon, Jasmina Murodulloyeva, and Umida Nurmaxmatova. "YASHIL IQTISODIYOT VA YO 'NALISHLARI BO 'YICHA TA'LIM DASTURLARINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI." *Models and methods in modern science* 3.5 (2024): 44-49.
6. Shamsiddinov, G'iyosjon, and Temurbek Zarifov. "GLOBAL TARMOQ QURISHDA TARMOQ QURILMALARIDAN FOYDALANISH VA TARMOQ TOPOLOGIYALARINING O'RNI." *Science and innovation in the education system* 3.5 (2024): 50-60.
7. Raxmatov Sherqo'zi Akbar Kodirov. "Ta'lim jarayonida bulutli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi" *Pedagogis Internatsional research* ISSN:281-4027_SJIF:4.995. 2023/5/15